

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی: انقلاب اسلامی انقلاب کلمه بود

پاسداشت خدمات حکیم

معرفی برگزیدگان و شایستگان تقدیر چهل وسومین دوره

جایزه کتاب سال

گزارش

آیین اختتامیه چهل‌وسومین دوره جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران پیش از ظهر یک‌شنبه، ۱۹ بهمن با حضور رئیس‌جمهوری، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و جمعی از چهره‌های فرهنگی و اهالی کتاب در تالار وحدت برگزار شد. هیأت علمی چهل‌وسومین جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران جایزه ویژه این دوره در بخش شخصیت علمی را به پاس تحقیق و پژوهش در زمینه علوم انسانی و اجتماعی، تألیف و ترجمه بیش از ۷۰ عنوان کتاب در حوزه‌های مختلف اندیشه و فلسفه اسلامی و فلسفه غرب، بیش از ۵۰ سال تدریس و آموزش فلسفه در مراکز دانشگاهی ایران و تربیت نسل‌های بعدی استادان کشور، ابداع گفتارهای فلسفی و علمی در جامعه دانشگاهی و مراکز سیاست‌گذاری علمی کشور، تبیین سرخط‌ها و ایده‌های معطوف به آسیب‌شناسی توسعه‌یافتگی به فیلسوف سرشناس معاصر دکتر رضا داوری اردکانی اهدا کرد.

کتاب، هزاد تمدن ایرانی است

سید عباس صالحی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در این مراسم با تأکید بر آنکه کتاب نقشی محوری در شکل‌گیری تاریخ تمدن زریں اسلامی ایفا کرده و ما ایرانیان، هویت ملی‌مان را مدیون کتاب هستیم، گفت: «ایران و ایرانی در طول هزار ساله پس از اسلام به شکلی، از کتاب هویت‌یابی و هویت‌خوانی کرده و کتاب‌هایی همچون شاهنامه، کلبه و دمنه، دیوان حافظ، گلستان و بوستان سعدی، به گونه‌ای است که سرشت ایرانی ما را ساختند و پرداختند. کتاب قبل و پس از اسلام هزاد تمدن ایرانی است. با ظهور انقلاب اسلامی دوره جدیدی برای زمانه ما آغاز شد. ویژگی انقلابی ایران این بود که انقلاب گلوله نبود، انقلاب کلمه بود، و چون انقلاب کلمه بود، کتاب در این مسیر ۴۵ ساله جایگاه خاص خود را پیدا کرده است. از

سال ۱۳۲۰ تا سال ۵۷ یعنی در ۳۷ سال حدود ۵۰ هزار عنوان کتاب داشتیم، اما پس از انقلاب اسلامی تاکنون بیش از یک‌ونیم میلیون عنوان کتاب چاپ اول و چاپ مجدد داریم.»

صالحی رشد کمی و کیفی انتشار کتاب در سال‌های پس از انقلاب را یکی از دستاوردهای انقلاب اسلامی در چهل‌وپنج سال گذشته خواند و ادامه داد: «پس از انقلاب اسلامی ۸ درصد زنان مؤلف بودند، دهه چهارم ۲۹ درصد و اکنون حدود ۴۰ درصد است. ما به یک نوع عدالت جنسیتی در تألیف نزدیک‌تر شدیم که از دستاوردهای انقلاب اسلامی در حوزه کتاب است و در حوزه موضوعات هم چنین نکاتی دیده می‌شود.»

در ادامه هیأت داوران چهل‌وسومین جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران، اسامی آثار برگزیده و شایسته تقدیر این دوره از جایزه را اعلام کردند.

آثار برگزیده

● **کلیات/ اسناد**: مجموعه آثار میرزاحسن رشیده تبریزی، پژوهش سید رضا باقریان موحد، با همکاری بهدخت رشیده، قم: مؤسسه فرهنگی طه.

● **فلسفه و روان‌شناسی/ فلسفه اسلامی**: المبدأ و المعاد، تألیف ابوالعی حسین بن عبدالله بن سینا، تصحیح سید حامد هاشمی، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.

● **دین/ حدیث**: عیقات الأنوار فی إمامه الأئمة الاطهار علیهم‌السلام، تألیف میرحامد حسین لکهنوی، قم: بنیاد بین‌المللی امامت.

● **دین/ فقه و اصول**: نه‌ایة الوصول إلی علم الأصول، تألیف علامه حلّی، تحقیق مؤسسه آل‌البیت علیهم‌السلام لإحياء التراث، قم: مؤسسه آل‌البیت علیهم‌السلام لإحياء التراث.

● **دین/ کلام**: کلام اسلامی؛ شرحی بر کشف المراد، تألیف حسن یوسفیان، قم: مجمع عالی حکمت اسلامی.

● **هنر/ شهرسازی**: شهرشناسی استاداباد: دگرگونی‌های یافت شهری گرگان، تألیف یعقوب رشتچیان، گرگان: در گستانه.

● **کلیات/ نسخ خطی**: متون پیشااسلامی موجود در کتابخانه آستان قدس رضوی، تألیف فاطمه جهان‌پور، مشهد: مرکز اسناد آستان قدس رضوی.

● **فلسفه و روان‌شناسی/ فلسفه غرب**: فیزیک، تألیف ارسطو، ترجمه اسماعیل سعادت، هرمس.

● **دین/ کلیات اسلام**: مرد تدبیر و مدارا: احوال، افکار و آثار آیت‌الله حاج شیخ عبد‌الکریم حائری یزدی، تألیف سیدعباس رضوی، قم: مؤسسه کتاب‌شناسی‌شعبه.

● **دین/ حدیث (تألیف)**: بررسی پدیده وضع و تحریف در احادیث مهدویت، تألیف خدامراد سلیمیان، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

● **دین/ احديث (تصحیح)**: کلمات سیدالعرب ابی‌الحسن علی بن ابی‌طالب صلوات‌الله‌علیه، تألیف السید ابوالحسن محمد بن طاهر الجعفری الاصفهانی، قم: کوش صفوی، علمی.

● **دین/ فقه و اصول**: بررسی فقهی حفظ نظام و مسائل آن، تألیف سیدضیاء مرضوی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

● **دین/ اخلاق**: اخلاق‌شناسی و مرزهای فلسفه، تألیف برنارد ویلیامز، ترجمه مینو حجت، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.

● **دین/ عرفان (تألیف)**: عیار نقد: بررسی انتقادی روایات ناظر به نقد تصوف و عرفان، تألیف محمد عیسی جعفری، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.

● **دین/ عرفان (تصحیح)**: باخزری‌نامه: مجالس و نامه‌ها و رساله‌ها و لطائف و قطعات پراکنده، تألیف ابوالمعالی سیف‌الدین سعید بن‌مطهر باخزری، تصحیح اکبر راشدی‌نیا، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.

● **دین/ عرفان (تألیف)**: عیار نقد: بررسی انتقادی روایات ناظر به نقد تصوف و عرفان، تألیف محمد عیسی جعفری، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.

● **دین/ عرفان (تصحیح)**: باخزری‌نامه: مجالس و نامه‌ها و رساله‌ها و لطائف و قطعات پراکنده، تألیف ابوالمعالی سیف‌الدین سعید بن‌مطهر باخزری، تصحیح اکبر راشدی‌نیا، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.

● **علوم اجتماعی/ اقتصاد (تألیف)**: بحران‌های مالی جهانی - تألیف میرابوطالب بدری، شرکت چاپ و نشر بازگانی.

● **علوم اجتماعی/ اقتصاد (ترجمه)**: سرمایه‌داری غیرد، قائل: فئودالیسم فائورانه، تألیف یانینس واروفاکیس، ترجمه زهرا عبدالرحمدی، روزنه.

● **علوم اجتماعی/ حقوق**: نظریه عمومی توثیق عینی، تألیف جلیل قناتی و محمد محلی، دانشگاه تهران.

● **علوم اجتماعی/ علوم نظامی**: جنگ در فراسوی مرز: قرارگاه رمضان در جنگ عراق با ایران، تألیف رضا صادقی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز تحقیقات و اسناد دفاع مقدس.

● **زبان/ گوش‌های محلی**: در این بخش دو کتاب به صورت مشترک انتخاب شدند: واژه‌نامه گویش به‌دینان شهریزد: فارسی

به گویش همراه با مثال، تألیف کتایون مزداپور، هیرمبا. و فرهنگ مصادر تاتی، تالشی و گیلکی، تألیف جهان‌دوست سیزعلیپور، فرهنگستان زبان و ادب فارسی.

● **زبان/ زبان‌شناسی**: زبان و معنی، تألیف کورش صفوی، علمی.

● **علوم خالص/ کلیات و تاریخ علم (تألیف)**: کاشانی‌شناخت: پژوهشی در آثار ریاضی غیاث‌الدین جمشید کاشانی، تألیف یونس کرمانی، مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب.

● **علوم خالص/ کلیات و تاریخ علم (تصحیح)**: دو کتاب در این بخش به صورت مشترک انتخاب شدند: تحریر کتاب الاکرلثاوذوسوسپو: رساله‌ای در هندسه کره، تألیف نصیرالدین محمد طوسی، تصحیح و ترجمه معصومه امیری مقدم، مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب. لب‌الحساب، تألیف علی بن یوسف بن علی، تصحیح نرگس عصارزادگان، مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب.

● **علوم خالص/ ریاضیات**: در این بخش دو کتاب زیر به صورت مشترک انتخاب شدند: فضاهای تابعی و طولیابی‌ها، تألیف فرشته سعدی، دانشگاه تربیت مدرس، نوبول‌وزی جبری. کره و بنیادی، تألیف مگردیج تومانیان و هادی زارغ، مرکز نشر دانشگاهی.

● **علوم کاربردی / دامپزشکی**: بیماری‌های دستگاه تنفسی در دام‌های کوچک، تألیف لیلنا آرجانسن، ترجمه شهرام جمشیدی، نیما سعیدی، ...، دانشگاه تهران.

● **علوم کاربردی/ مهندسی عمران**: مبانی و مسائل الاستودینامیک، تألیف مرتضی اسکندری قادی، دانشگاه تهران.

● **علوم کاربردی/ کشاورزی**: کارخانه

هیأت علمی جایزه کتاب سال جایزه ویژه این دوره در بخش شخصیت علمی را به پاس تحقیق و پژوهش در زمینه علوم انسانی و اجتماعی، تألیف و ترجمه بیش از ۷۰ عنوان کتاب در حوزه‌های مختلف فلسفه اسلامی و فلسفه غرب، بیش از ۵۰ سال تدریس و آموزش فلسفه در مراکز دانشگاهی ایران و تربیت نسل‌های بعدی استادان کشور، ابداع گفتارهای فلسفی و علمی در جامعه دانشگاهی و مراکز سیاست‌گذاری علمی کشور، تبیین سرخط‌ها و ایده‌های معطوف به آسیب‌شناسی توسعه‌یافتگی به فیلسوف سرشناس معاصر دکتر رضا داوری اردکانی اهدا کرد.

۶۰

● **کلیات/ نسخ خطی**: متون پیشااسلامی موجود در کتابخانه آستان قدس رضوی، تألیف فاطمه جهان‌پور، مشهد: مرکز اسناد آستان قدس رضوی.

● **فلسفه و روان‌شناسی/ فلسفه غرب**: فیزیک، تألیف ارسطو، ترجمه اسماعیل سعادت، هرمس.

● **دین/ کلیات اسلام**: مرد تدبیر و مدارا: احوال، افکار و آثار آیت‌الله حاج شیخ عبد‌الکریم حائری یزدی، تألیف سیدعباس رضوی، قم: مؤسسه کتاب‌شناسی‌شعبه.

● **دین/ حدیث (تألیف)**: بررسی پدیده وضع و تحریف در احادیث مهدویت، تألیف خدامراد سلیمیان، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

● **دین/ احديث (تصحیح)**: کلمات سیدالعرب ابی‌الحسن علی بن ابی‌طالب صلوات‌الله‌علیه، تألیف السید ابوالحسن محمد بن طاهر الجعفری الاصفهانی، قم: کوش صفوی، علمی.

● **دین/ فقه و اصول**: بررسی فقهی حفظ نظام و مسائل آن، تألیف سیدضیاء مرضوی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

● **دین/ اخلاق**: اخلاق‌شناسی و مرزهای فلسفه، تألیف برنارد ویلیامز، ترجمه مینو حجت، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.

● **دین/ عرفان (تألیف)**: عیار نقد: بررسی انتقادی روایات ناظر به نقد تصوف و عرفان، تألیف محمد عیسی جعفری، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.

● **دین/ عرفان (تصحیح)**: باخزری‌نامه: مجالس و نامه‌ها و رساله‌ها و لطائف و قطعات پراکنده، تألیف ابوالمعالی سیف‌الدین سعید بن‌مطهر باخزری، تصحیح اکبر راشدی‌نیا، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.

● **ادبیات/ ادبیات زبان‌های دیگر**: در این بخش دو کتاب به صورت مشترک انتخاب شدند: سکوت‌م را به شما تقدیم می‌کنم، نوشته ماریو بارگاس یوسا، نوشته سعید متین، برج. کتاب‌رسان، نوشته کارستن هن، ترجمه حسین تهرانی، ثالث.

● **تاریخ و جغرافیا/ تاریخ (تألیف)**: جامعه روستایی ایران در دوره قاجار، تألیف محمد بختیاری، امیرکبیر.

● **تاریخ و جغرافیا/ تاریخ (تصحیح)**: صریح‌الملک اصفهانی: اسناد ملکی و وقعی آستانه شیخ صفی‌الدین اردبیلی در سده یازدهم، تألیف محمدطاهر اصفهانی، تصحیح عمادالدین شیخ‌الحکامی و علیرضا جلالی، موقوفات دکتر محمود افشار.

● **کودک و نوجوان/ داستان (تألیف)**: صدای نی از کجا می‌آمد؟، نوشته رضیه احمدی، تصویرگر: الهه جوانمرد، میچکا.

● **کودک و نوجوان/ داستان (ترجمه)**: در این بخش دو کتاب به صورت مشترک

انتخاب شدند: اگر می‌شد من را ببینی، نوشته آن لیلانگ، ترجمه زهرا توفیقی، پرتقال. ماده غول و شکارچیان اژدها، نوشته کلی بارن‌هیل، ترجمه کیارش درگاهی، مشاوران آموزش.

● **کودک و نوجوان/ شعر**: در این بخش دو کتاب به صورت مشترک انتخاب شدند: اتل متل نانی‌نی، سروده طیبه شامانی، تصویرگر: رضوانه خاوری، کاخون پرورش

فکری کودکان و نوجوانان. من بلدم بخوانم، سروده مصطفی رحماندوست و مریم هاشم‌پور، پیدایش.

● **کودک و نوجوان/ علوم و فنون (تألیف)**: هوش مصنوعی، تألیف ندا نکویی‌فر، مدرسه.

باشد و این رویداد مهم، جدی گرفته شودی. قاعداً اعتماد بیشتری هم جلب خواهد شد. من در آن ۱۰ سال که پی در پی دبیر جایزه کتاب سال بودم، دو یا سه مورد در حوزه‌های مختلف اعتراض‌هایی وجود داشت که به وسیله عالمان بزرگوار با واسطه به گوشم می‌رسید، همه را بررسی کردیم. از این جهت گمان می‌کنم تکیه و اعتماد جامعه علمی و جامعه پژوهشی قابل توجه و یادکردنی است.

ضعف‌هایی که شناسایی می‌شد برای سال بعد اصلاح می‌شدند؟ بله، یک مورد بود که سال بعد آن را به دایره پژوهش آوردیم و اتفاقاً هم برگزیده شد.

باتوجه‌به اینکه جتایع‌الی چندین سال در این زمینه تجربه داریم، برای اینکه جایزه کتاب‌سال اثرگذاری بهتری بین مخاطبان داشته باشد، چه راهکارهایی ارائه می‌دهید؟

کارآمدترین نکته‌ای که می‌توانم بگویم این است، ناقدان روند گزینش ما را جدی بگیرند. معیارها و ملاک‌های جایزه کتاب سال در اختیار همه هست. ناقدان هم مسأله را جدی بگیرند و بر اساس معیارها، گزینش‌ها را ارزیابی کنند و پیشنهاد دهند.

یکی از معضلاتی که در جایزه‌های فرهنگی شاهد بودیم، تغییر دبیررویدادو عوض شدن نگاه و سیاست‌گذاری‌ها بوده است. با توجه به اینکه شما چندسال تجربه دبیری این رویداد را دارید، این موضوع چقدر به رشد و ثبات این جایزه کمک کرده است؟

در سال‌هایی که بنده دبیر جایزه کتاب سال بودم، فضلا و محققان مراجعه می‌کردند و معیارها و ملاک‌ها را می‌پرسیدند. در گفت‌وگوهای متعددی که با رسانه‌ها داشتیم، در حوزه‌هایی که بیشتر اطلاع داشتیم، خلأها را می‌گفتم که مثلاً در این موضوع ترجمه کم داریم. در این موضوع، تحقیق متون که‌ن کم داریم، در این موضوع تألیف کم داریم، این رویداد به این صورت جهت‌دهی می‌شود. جریان تألیف، ترجمه و تحقیق به این صورت خیلی بیشتر به طرف رفح خلأها و برآمدن نیازها پیش می‌رود. معتقدم ثبات و تداوم در تأثیرگذاری و کیفیت خیلی اثرگذار است.

جایزه کتاب‌سال چقدر توانسته اعتماد‌ا‌ه‌الی کتاب را جلب کند؟ نظرها متفاوت است. ناقدان هم باید نظر بدهند. معتقدم هرچه تلاش شود که گزینش‌ها بر اساس معیارها